

בחירה חופשית בין ה"שיטים" הרב מואיז נבון

שמות פרק לה

(ד) ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יקוק לאמר: (ה) קחו מאתכם תרומה ליקוק כל נדיב לבו וביאה את תרומת יקוק זהב וכסף ונחשת: (ו) ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: (ז) וערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: (ח) ושמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: (ט) ואבני שהם ואבני מלאים לאפוד ולחשן:

פרופסור יהודה פליקס (חי וצומח בתורה עמ' 142) - [הכוונה ב"עצי שטים" היא לעץ שנקרא שיטה מלפינה (Acacia albida), שגדעו ישר ומשקלו הסגולי נמוך, כך שהוא יכול לשמש חומר טוב לבניית משכן נייד. השיטה גדלה באזורים מדבריים ונמוכים, כי היא זקוקה למי תהום. זהו חומר הבניה העיקרי במשכן, אבל חוץ מאשר במשכן אין איזכור לעץ השיטה בכל התנ"ך.]

כלי יקר שמות פרק כה - במעשה המשכן וכל כליו ודיני עשייתם, כבר נמצאו פרטי דיניהם בתלמוד עליהם אין להוסיף וממנו אין לגרוע ולא נשאר לנו לחדש בהם דבר, כי אם במה שהסכימו עליו כל המפרשים לעשות בהם רמזים על ענינים נסתרים או נגלים, כי לא יתכן לומר שכל פרטים אלו היו בלא כוונה, ועל דרך זה הלכו רוב המתבררים לעשות בהם רמזים איש לפי שכלו זה אומר, בכה וזה בכה,

במדבר פרק כה (א) וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב:

חזקוני שמות פרשת תרומה פרק כה פסוק ה -

ועצי שטים במדבר היו יערים שגדלים בהם אותם עצים הקרויים שטים וכן כתיב וישב ישראל בשטים. ...

מלבי"ם יואל ד: יח ... בשטים פרצו בזנות ובע"ז לבית פעור והיה ראשית חטאת לבית ישראל, ...:

מס' מתים	אירוע
3,000	בחטא העגל
14,700	במכה אחרי מרד קרח
24,000	בשיטים
עם רב	במכת הנחשים השרפים

במדבר פרק כה - (א) וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב: (ב) ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן: (ג) ויצמדו ישראל לבעל פעור ויחר אף יקוק בישראל:

רש"י במדבר פרק כה

(ב) וישתחוו לאלהיהן - כשתקף יצרו עליו ואומר לה "השמעי לי", והיא מוציאה לו דמות

פעור מחיקה ואומרת לו השתחוו לזה:

(ג) פעור - על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי, וזו היא עבודתו:

Rabbi Soloveitchik, Reflections, Vol. 1, p153

The pagan worships deities which represent forces in nature... For man lustily to partake of nature is, therefore, an act of identifying with such gods. Man actually sees himself as coextensive to nature and therefore craves unlimited indulgence (סיפוק תשוקה ללא הגבלה).

Rabbi Soloveitchik, Reflections, Vol. 1, p158

Our age is demonstrably pagan, without idol worship as such. It consists of uninhibited *peritzut* (indulgence).

Prof. Yeshayahu Leibowitz, Judaism, Human Values, and the Jewish State, p21

Willing acceptance of a way of life which does not derive from human nature implies emancipation of man from the bondage of raw nature... [Conversely, man activated by his "own" nature is, in effect, nothing but a robot activated by the forces of nature, just like the cattle grazing in the pasture, which are also "free from Torah and Mitzvoth"; that is, from any law externally imposed.

Rabbi Soloveitchik, Reflections, Vol. 1, p153

In Judaism, man's Divine image manifests itself precisely in his self-control, the subordination of his craving and lust to the will of God.

רמח"ל, דרך השם, א:ג:

... על כן הוכרח שיונח הדבר לבחירתו, שתהיה נטייתו שקולה לשני הצדדין ולא מוכרחת לאחד מהם, ויהיה בו כוח הבחירה לבחור בדעת ובחפץ באיזה מהם שירצה, והיכולת גם כן בידו לקנות איזה מהם שירצה. על כן נברא האדם ביצר טוב ויצר רע, והבחירה בידו להטות עצמו לצד שהוא רוצה.

דגל מחנה אפרים שמות פרשת תרומה

וידוע שהאדם נברא בטוב ורע ויש לפניו שתי בחינות כמו שכתוב (דברים ל', ט"ו) ראה נתתי לפניך את הטוב וגו' ובחרת בחיים. והתכלית העיקרית היא שישתדל בהתקשרות כל הדברים לשורשן ולעשות מרע שבהם טוב על דרך סור מרע ועשה טוב (תהלים ל"ד, י"ד) מן הרע תעשה טוב, ולהבין זה כי כל בחינת רע בשורשו הוא טוב דרך משל אכילה ושתייה וזיווג כשהוא מדבק עצמו כשעוסק בדברים האלה לשורשם אזי באכילה ושתייה הוא מעלה ניצוצות קדושות וביזיווג גורם זיווגים עליונים ובנים צדיקים וחס ושלום להיפוך אזי "וישמן ישורון ויבעט", ... כשעוסק בדברים שהם מצד היצר הרע יראה לקשר עצמו בשורשם ובזה הוא מעלה אותם ונתעלה ונעשה מרע טוב כנ"ל והוא שאמר עצי שטים היינו עצי לשון עצות **שטים הוא מספר שטן רצה** לומר אותם הדברים שהם אפילו מצד השטן ... :

מאור ושמש שמות פרשת תרומה

ומזה נבוא לביאור; ועשו ארון כתיב 'ועשו' - שיבאו כולן ויעסקו בארון, כדי שיזכו כולם לתורה כנ"ל. עצי שטים, שטים בגימטריא שטן, ורצה לומר שהתורה הוא עצה נגד השטן, כמאמר חז"ל (קידושין ב) **בראתי יצר הרע בראתי לו התורה תבלין**, ...

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק שמות פרשת תרומה

... אך הענין דאיתא (תנחומא פרשה זו י') במזבח שנעשה מעצי שטים דיבואו עצי שטים ויכפרו על שטותן ובגמרא (בכורות ה' ב) מאי לשון שטים וכו' שנתעסקו בדברי שטות והיינו כמו שאמרו (סוטה ג' א) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות שנאמר כי תשטה. דענין התאווה הוא באמת שטות וטפשות שהוא דבר מאוס כמו שאמרו (שבת קנ"ב א) אשה חמת מלא וכו' והוא דבר נתעב ומזוהם והחוטא מתעב עצמו בשביל מילוי תאוותו רגע אחד ומפסיד טוב עולם הבא ואין שטות וטפשות גדול מזה **ובשטים קלקלו במעשה פעור. וזה ענין ארון עצי שטים שמרמוז נגד יצר הרע דתאווה** ...

מדרש תהלים (בובר) מזמור ט -

רב בריה דשמואל בשם שמואל אמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א לא), זה יצר הרע, וכי יצר הרע נקרא טוב, אלא ללמד שאלמלא יצר הרע לא היה אדם נושא אשה, ולא הוליד ממנה בנים, **ולא היה העולם מתקיים**.

שמות פרק כה, י-יא (י) ועשו ארון עצי שטים ... (יא) וצפית אתו זהב טהור ומחוץ תצפנו ...

שמות פרק כה, יג (יג) ועשית בדי עצי שטים וצפית אתם זהב:

שמות פרק כה, כג-כה (כג) ועשית שלחן עצי שטים ... (כד) וצפית אתו זהב טהור ...

שמות פרק כה, כח (כח) ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם זהב ונשא בם את השלחן:

שמות פרק כו, כט (כט) ואת הקרשים תצפה זהב ...

שמות פרק כו, לב (לב) ונתתה אתה על ארבעה עמודי שטים מצפים זהב ...

שמות פרק כו, לד (לד) ועשית למסד חמשה עמודי שטים וצפית אתם זהב ...

שמות פרק כז, ו (ו) ועשית בדים למזבח בדי עצי שטים וצפית אתם נחשת:

שמות פרק ל, א-ג (א) ועשית מזבח מקטר קטרת עצי שטים תעשה אתו ... (ג) וצפית אתו זהב טהור ...

שמות פרק ל, ה (ה) ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם זהב:

מדרש תנחומא (בובר) פרשת תרומה סימן ט

ד"א עצי שטים, חטאו בשטים, ולקו בשטים, חטאו בשטים וישב ישראל בשטים (במדבר כה א), ולקו בשטים ויהיו המתים במגפה (שם שם / במדבר כ"ה ט), ולא זזו משם עד שנתרפאו, עמד פנחס והחזיר את החימה מהם, שנאמר פנחס בן אלעזר וגו' (שם שם / במדבר כ"ה יא), אמר הקדוש ברוך הוא לעולם הבא אני מרפא את השטים, שנאמר **והיזה ביום ההוא יספו הקרשים עסים והנבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ולכו מים ומעין מבית יקוק יצא והשקה את נחל השטים** (ויאל ד יח).

מלבי"ם יואל פרק ד פסוק יח - מציין שהמעין הקדוש יטהר את הטומאה אשר התחלה בנחל השטים ויעביר הרעות הזרות והתאוות.